

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานที่ประเทศไทย และประเทศจีนมีสัมพันธ์อันใกล้ชิดต่อกันมา การไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศมีประวัติมา 2,000 กว่าปีแล้ว ในสมัยของราชวงศ์หมิง (ค.ศ.1368-1644) เป็นสมัยที่ประเทศทั้งสองมีการไปมาหาสู่กันมากที่สุด (สำนักงานนิตยสารภาพ, 1987: 12) โดยที่ชาวจีนเริ่มมีบทบาท และอิทธิพลต่อประเทศไทยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เมื่อชาวจีนเริ่มหลั่งไหลอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ในคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 การอพยพในเวลานั้น มีสาเหตุมาจากชาวจีนในมณฑลภาคใต้ ประสบทุกข์ภัย และได้รับความกระทบกระเทือนจากสงครามเนื่องๆ นับตั้งแต่สงครามฝิ่น สงครามกบฏชาตินิยม รวมทั้งสงครามโลกด้วย (ไพฑูรย์ มีกุล, 2521: 11) และในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศไทยสิ้นสุดสงครามกับพม่า ประชากรก็ลดน้อยลง แต่มีความสงบ และความอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นเหตุให้ชาวจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยกันมาก ชาวจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากมณฑลฟูเกี้ยน (Fukien) และมณฑลกวางตุ้ง (C. William Skinner, 1962: 40)

ความสัมพันธ์ไทยและจีน มีจุดเริ่มต้นและเน้นหนักที่การค้าเป็นประการสำคัญ ลักษณะของความสัมพันธ์มีลักษณะของความเป็นมิตรมากกว่าเป็นศัตรู ชาวจีนได้อพยพเข้ามาในดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ โดยมีปัจจัยหลายประการ เช่น การขาดแคลนแรงงานอิสระ ดังนั้นแรงงานชาวจีนจึงสามารถสนองตอบความต้องการของโครงสร้างสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

ในประเทศไทยมีชาวจีนอาศัยอยู่มาก และเป็นชนต่างด้าวที่ใกล้ชิดกับคนไทยมากที่สุด เพราะได้เข้ามาอยู่กับคนไทยมาช้านาน แล้วและคนจีนในประเทศไทยยังเป็นกำลังทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย มีบทบาทและอิทธิพลมากในด้านการค้าขาย และประเพณี จะสังเกต

ได้ว่าเมื่อคนจีนพร้อมกันหยุดงานตามประเพณีขึ้นปีใหม่ของจีน (ตรุษจีน) การซื้อขายและการติดต่อธุรกิจอื่นๆ ในช่วงนั้นก็พลอยหยุดชะงักไปด้วย

ในเมื่อชาวจีนอยู่ในไทยเป็นจำนวนมาก ก็ย่อมมีการสืบสายโลหิต มีระบบเครือญาติ หมายถึง ความสัมพันธ์ทั้งหมดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสายเลือด การแต่งงาน การรวมกลุ่มญาติประเภทต่างๆ คำที่ใช้เรียกญาติประเภทต่างๆ รวมทั้งหมายถึงพฤติกรรมของญาติประเภทต่างๆ ที่มีต่อกันด้วย (งามพิศ สัตย์สงวน, 2538: 176) นับเป็นชาติที่มีวงศ์ญาติแน่นแฟ้นมาก รวมทั้งมีการพึ่งพาอาศัยต่อกัน ซึ่งการพึ่งพาอาศัยไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวแต่อย่างเดียว การที่บุคคลจำนวนหนึ่งต้องพึ่งพาอีกบุคคลหนึ่ง มีเรื่องอุดมคติของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การเป็นพ่อแม่ มีอุดมคติที่ว่าต้องเลี้ยงดูบุตร แต่อุดมคตินี้ไม่ได้มีผลบังคับในคนที่ยังโสดอยู่ เพราะคนโสดจะไม่เข้าใจถึงความรับผิดชอบแบบนี้ เนื่องจากเขายังไม่เคยมีบุตร ฉะนั้นการมีส่วนร่วมในสถาบันและการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทำให้เกิดมีความรับผิดชอบขึ้นมา เช่น พ่อแม่เมื่อมีลูกอุดมคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อลูก จะมีผลขึ้นมาทันที การควบคุมทางสังคมจึงจะได้ผล (สุพัตรา สุภาพ, 2541: 19)

ชาวจีนถือเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย ในปีพ.ศ.2539 มีคนต่างด้าวสัญชาติจีน จำนวน 226,065 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540) แม้ว่าชาวจีนจะอพยพมาจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเป็นเวลานาน ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้อย่างเหนียวแน่นในบางกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุจากชาวจีนเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำนึกในวัฒนธรรม และพื้นที่มาของตนสูงมาก แม้กระทั่งชาวจีนจำนวนหนึ่งที่ได้กลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยแล้วในความรู้สึกนึกใจ ของชาวจีนเหล่านี้ยังมีความภูมิใจในวัฒนธรรมและอดีตของตน เป็นต้นว่า ความรู้สึกในเรื่องจารีตประเพณี รูปแบบของครอบครัว ตลอดจนจนความเป็นอยู่และอาหารการกิน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าชาวจีนบางกลุ่มถือว่าวัฒนธรรมของตนเก่าแก่ชาติหนึ่ง หรือเป็นวัฒนธรรมที่เคยรุ่งโรจน์มาก่อน ชาวจีนที่มีการศึกษาอาจจะถือว่าวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ เป็นตัวแทนแห่งความรุ่งเรืองของอารยธรรมในแต่ละสมัยที่บรรพบุรุษได้ช่วยกันสืบทอดกันมาด้วยความยากลำบาก คนรุ่นต่อมาจึงถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องสืบทอด และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ (สมบุญ สุธสาราญ, 2530: 10-17)

การอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เพียงเจริญเติบโตขึ้นมาอาจจะไม่ใช่เรื่องยาก เพราะไม่ว่าคนจนคนรวยต่างก็เลี้ยงลูกให้โตได้ทั้งนั้น แต่การอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเพียบพร้อมทั้งทางกายสติปัญญา อารมณ์และคุณธรรม กลับไม่ใช่เรื่องง่าย เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องใช้ความสามารถอย่างสูงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ องค์ประกอบสำคัญคือ แม่ ถ้าขาดแม่แล้วลูกมักจะมีปัญหา แต่แม้ว่าจะมีแม่แต่เป็นแม่ที่ไม่สมบูรณ์ ลูกก็อาจมีปัญหาก็ได้ หรือเข้ากับใครไม่ได้ แม่บางคนเลี้ยงลูกแบบตามใจ ลูกต้องการอะไรก็สรรหาให้หมด จนเด็กกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง แม่บางคนเลี้ยงลูกเข้มงวดไป จนเด็กหงอยเหงามไม่กล้าตัดสินใจด้วยตัวเอง แม่บางคนก็เลี้ยงดูลูกอย่างทอดทิ้ง ลูกจะทำอะไรก็ไม่สนใจ จนเด็กขาดระเบียบวินัย วิธีการต่างๆ เหล่านี้ นับว่าเป็นปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้โครงสร้างครอบครัวก็เช่นกัน ครอบครัวหรือครัวเรือนมี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือครัวเรือนเดี่ยว (elementary หรือ nuclear family) และครัวเรือนขยาย (extended หรือ consanguineal family) ครัวเรือนเดี่ยวจัดระเบียบรอบๆ ความสัมพันธ์ของคู่สมรส (conjugal tie) หรือความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ส่วนครอบครัวขยายจัดระเบียบตามความสัมพันธ์ทางสายเลือด (consanguineal หรือ blood relations) ที่ขยายไป 3 ชั่วคน หรือมากกว่า 3 ชั่วคน (งามพิศ สัตย์สงวน, 2538: 169) โครงสร้างครอบครัวก็เป็นปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพราะถ้าเป็นครอบครัวเดี่ยวซึ่งมีขนาดเล็ก ทุกคนต้องช่วยกันทำงาน ไม่มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบ ถ้าหากคู่สมรสต้องเดินทางหรือเจ็บป่วย อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องทำหน้าที่แทนในการงานและการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งต่างจากครอบครัวขยายที่มีสมาชิกมากกว่า จึงแบ่งงานกันทำได้สะดวกกว่า เพราะหากสมาชิกคนใดเกิดเจ็บป่วยหรือไม่อยู่ ก็มีสมาชิกอื่นเข้ามาทำหน้าที่ได้ และเด็กก็ได้รับประโยชน์จากการมีปฏิสัมพันธ์กับญาติๆ ด้วย ซึ่งนับเป็นส่วนดีในการอบรมเลี้ยงดูบุตร

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ต้องการทราบว่า สตรีไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานครมีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีน ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษารูปแบบในการเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีน ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษากระบวนการเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีน ในกรุงเทพมหานคร

4. เพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีน ใน กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะสตรีไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป เพราะเป็นเขตที่มีประชากรไทยเชื้อสายจีนอยู่เป็นกลุ่มหนาแน่น โดยใช้วิธีการแบบมานุษยวิทยา กล่าวคือมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การศึกษาประวัติชีวิต การทำแผนที่ การทำไดอะแกรมเกี่ยวกับเครือญาติ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ เป็นต้น ทั้งนี้โดยเลือกศึกษาสตรีไทยเชื้อสายจีน ที่มีบุตรแล้ว จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นเงินแต่จิวที่อยู่ในระแวกต่างๆ กัน เช่น สำเพ็ง เยาวราช ห้าแยกพลับพลาไชย สวนมะลิ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เข้าใจถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อสังคมไทย
2. เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อสังคมไทย
3. เพื่อให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อสังคมไทย
4. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยหาสาเหตุอื่นที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อสังคมไทย
5. เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม